

Ville Eloranta · Jaakko Leino

**SANAISET
KANSIOT**
SUOMEN KIELEN VAIETUT VAIHEET

Gaudeamus

Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta on tukenut teoksen valmistumista.

Copyright © 2017 tekijät & Gaudeamus Helsinki University Press

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi ja piirroksset: Heikki Rönkkö

KL: 88.2 • UDK: 809.454.1

ISBN 978-952-495-412-9

Painopaikka: Tallinna Raamatrukikoja OÜ, Tallinna 2017

Sisällys

Lukijalle.....	7
KIELI KARTALLA.....	13
Volgan mutka, äiti armas?.....	15
Idän ja lännen rajalla.....	20
Snagari vai snägäri – vai mitä väliä?	25
Keittiölohista ja järvisiileistä.....	29
Korhonen, Virtanen tai Matti vaan.....	33
Postista Itellaan ja takaisin.....	39
Eskimot lumessa, suomalaiset saunassa	44
Etäällä naapurissa.....	49
Näin syntyy Suomi–somali-sanakirja	54
TEKSTEJÄ TAIVAAN JA MAAN VÄLILTÄ.....	59
Biblia – kirjakielen pyhä perusta.....	61
Sus siunatkoon, puheemme on raamatullista!	65
Paloviinaa ja eläintenhoitoa	70
Historian lehdet.....	74
Kompurointia uutiskiireessä.....	80
Nykysuomen ikuisuusprojekti.....	85
Ristikkokansan sanavarasto.....	90
Mihin suomi riittää?	95
Sodan vai rauhan itsenäisyys?	100
POLITIIKKAA JA MUITA INTOHIMOJA.....	105
Mikä oli kirjakielen isän äidinkieli?	107
Kirjakielen synnyn todelliset syyt.....	111

E. N. Setälä ja huomaamattomat humanistit.....	115
Lukumiehiä	120
”Puhdas suomen kieli” – onko sitä?	125
Sormitietokoneen nousu ja tuho	130
Kieroa suorapuheisuutta.....	135
Luulopuheita kielestä	140
Oikeusasiamies – kun mikään muu ei enää auta.....	145

NORMIEN JÄLJILLÄ, KIELIOPIN KANNOILLA.....

Lauantai vai lauantai – yleiskielen kehittäjät ilmiriidoissa.....	153
Triviaalia kielioppia	158
Kielemme taipuu moneen.....	163
Infinitiivien ihmemaa.....	168
Kohti täydellistä vartaloa	172
Farao kasvoi pituutta – oikeinkirjoitus ei ole selviö.....	177
Jumalallinen väliintulo	182
Mainettaan lempeämmät kielipoliisit	186
Kun kielilautakunta alkoi taipumaan	191

KIELI VIRTAA JA KIERTÄÄ.....

Lainasanoja on kaikkialla.....	201
Megalomaanisia merkityksenmuutoksia.....	206
Työelämän esteradalla.....	211
Englanti saapuu rymistellen ja hiipien.....	215
Somempaa kieltä?	220
Onomatopoeettinen kielioppiliike.....	225
Alapääjuttuja aikojen takaa	229
Mistä x?	233

Lähteitä ja lukemistoa	237
------------------------------	-----

Kirjoittajat	240
--------------------	-----